

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Соединиң болгаш Министрлер Чөвүлелинің органы

№ 28 (11226)

1980 чылдың февраль 2, суббота

1925 чылда үлдестетинген

Өртөө 2 коп.

ХҮЛЭЭЛГЕВИС КҮҮСЕДИР БИС

В. И. Лениннің төртүтүнгөн хүнүндө бээр 110 чыл оюнга төлөптур ужуражыры дээр социалисттик хүлээлгени алган Төлөтүгүл септелге-туугу уластурунун коллектив апрель 19-та коммунисттик суботникке органиастык-биле үнер. Олар суботникке боттарынның объективтеринге ажаллап хүнээр болгаш шалымчы буу-биле ажаллаш, күш-ажылдың бедик бүүрүкчүлүгү чедип алмын шийтирээлээр.

Төлөтүгүл бот-оруга-чарылаады септелге-туугу уластурунун коллектив СЭКП-ның XXV съездинин шийтирелери амыдыралга боттадылар дээр бригадалар болгаш туус-тук кижилерин аразында социалисттик чарышты калбар-тып, күннеликтерин ажалла-дап келген. Бистин уластурун коллектив 1979 чылдың план-ның онзааларын 135,3 хуу кү-сеткен. Чылдың түнелинде районун бүүрүгүлери аразында социалисттик чарыш-ка бирги чери ээлэп, СЭКП райкомунун, район Со-везиниң күсүсчү комитети-нин кызыл туугун аадымыс.

Туугу-туугулар Давос Хо-мундуку, Олег Иргиттин ту-угу-туугуларын, шепелек-тилерин Чечек Маскрийл бригаданы ажаллап турар-лар. Бригадир Чечек Маскрий ажалды билдирип ууртуп, бригада кижилериниң планын онзаалдарын күсүсчүлери органиастап, ажалга кызы-мак, сагыла-чурумчу-биле эки үлгер-чижектер көргүзүп турар. Мурнакчылар Сава Ма-гар, Рая Ойдул, Клара Сый-лаа, Фей Намырай, туугу-ту-угулар Михаил Адыг, Борбак-оол Халбы, Юрий Кадир-оол, Эл-

таж ажалдарынын шынары куду, объект чогуру хуусада дужааттымай бээр чылда-гааны база ында.

1980 чылда уластурун кол-лективиниң мурнуула салды. Виктивиниң чуртунда Оюгу беш чылдың сөөлүгү чылды—Ленин-ниң кыдыртып чыл. Бичангаш сеп-телге-туугу уластурунун кол-лективиниң каш дагыр күжө-нишкенин ажаллаар шийтирел, бедиктен соци-алисттик хүлээлгени алган.

В. И. Ленинни төртүтүнгөн хүнүндө бээр 110 чыл болур оюнга тазарыптур уласту-рунун ий-ий квартиралыг ий ба-жыны ажаллап кижилерин; онгу беш чылдың планын онзааларын 1980 чылдың бир-ги чартында күсүсчүлери шийтирээлээр.

Хүлээлгелерин күсүсчүлери боду чедип келбес. Оон кү-сүсчүлери чедип алмын дээр коллектив ортузунга поли-массалыг ажалды күсүсчүлери бистен беттештер. 10—10 кижик составтыг туугу-ту-угу 5 бригадаларын аразында со-циалисттик чарышты улам-на дээштер органиастаар, ажал-ды түнелин үндүрүп, кол-лективтиң хураалга ажаллап дээр, ажал бүүрүгү бол-гаш күш-ажылдың сагыла-чурумун бажылаарын ай-тыртылар чуралажыры бол-лап турар бис.

Х. ОНДАР.

Төлөтүгүл септелге-туугу уластурунун наалыны.

Кыштаглардан медээлер

МАССАЛЫГ

ЭГЕЛЭЭН

В. И. Ленинни төртүтүнгөн хүнүндө бээр 110 чыл оюнга күш-ажылды чедипкинерил, төлөтүгүл уластурунун соци-алисттик чарыш Улагу-Хем рай-онунун «Күш-ажылдыг хос-туу» совхозун Чогураа сал-бырынны малчынарын ажал-лаа калбарган. Чүгүл ажал-агыны эвес, а харын район-нун мурнакчы малчынарын бирээз М. Б. Донгак ол ба-йырлаага бедик кылдыр ча-бедиктен социалисттик хүлээ-лгени алган.

Дуржулаагы малчын моон мурнуула төрүүр 100 хойдан

95 хураган алыр социалисттик хүлээлгени эде көрүп, төрүүр 100 хойдан 100 хураган-ны, бир хойдан-на 3 кило-грамм дүктү кыргып алы-рын хүлээген.

Бо хүннерде малчынын ко-данында хой оолдашкыны массалык-биле эгелээн. Ага чедир 100 амыг хой төрөө, онг хураганын шунту онча-мен-ди дорутуп турар.

Т. САЛЧАК-ООЛ.

Улагу-Хем район.

БО ЧАЛЫН БАЗА

«Торгалыг» совхозун хоо-чунарын бирээз Алек-сандра Степановна Санчат сакмаан ажалына 1967 чылдан бээр доктаамал ажаллап келген. Чылдың-на А. С. Санчат 90—150 че-дир хураганын дорук-туруп келген.

Эрткен чымын Александр Степановна уугулар Иона,

Лидя олар-биле сакмаан-ныкпент кыштааннар. Ын-чан мешкилерин көргүзү база эки болган.

А. С. Санчат бо чымын база бодунун бердинген ажалыны кириптеринге бе-ден.

Л. ДОНГАК.

Өвүр район.

ФЕВРАЛЬ

24

СОВЕТТЕРГЕ
СОҢГУКЧУЛААР
ХҮНУ

2

маллар бригадир О. Х. Монгуш-биле ужуражыла-ган болган.

Тыва АССР-нің Дээди Со-везиниң соңгулда таласын Чыгылаадының № 110 со-гулда округунда Тыва АССР-нің Дээди Соединиң де-путатка кандидат Е. С. Монгуш-биле ужуражыла хураал болган. Ужуражыла хураал кижилериниң киржикчилери Е. С. Монгушка ча-гыттары берген.

Соңгукуларын Тыва АССР-нің Дээди Соединиң де-путатка кандидат В. И. Ленин аттыг «Тыва дагу-гу» комбинаттын транспорт пегин-нин чолалыны А. И. Мат-веев-биле ужуражыла хура-ла болуп эрткен.

Хураалдың киржикчилери депутаттын кандидаты ча-гыттары кириптерген.

Кызыл-Мажалыктын Ба-рын таланы № 39 соңгулда округунда соңгукуларын Тыва АССР-нің Дээди Со-везиниң де-путатка кандидат, № 741 КМК-нын шукатур-нын семинары болуп эрткен.

Өөредилге-семинарын кир-жикчилериниң районун про-пагандистин Советтер чурту-нун соңгулда системанын хамаарышкан лекцияларын номчаан. Семинарнын кир-жикчилери соңгудаларга бе-леткедер ажалын чорутуп турарынын арга-дуржулаа-нын солчун, моон солгаары ажал-лаа херегалар ажалыг чүүдери, билип алганнар.

Т. КУНГА.

МУРНАКЧЫЛАР ОДУРУУНДА

СОҢГУКЧУЛААРНЫҢ М. С. ГОРБАЧЕВ-БИЛЕ УЖУРАЖЫШКЫНЫ

Бүгү совет кижилер-биле бир дөмей, Алтайн ажал-ныччилери соңгудаларын улагу чедипкинерил-биле улагурун күзеп турар. СЭКП ТК-ның Политбюро кижилеринге кан-дидат, СЭКП ТК-ның секретари М. С. Горбачев РСФСР-нин Дээди Соединиң Барнаул-дун Центральнй соңгулда округунда бажылаптурар. Ол округтун соңгукуларын январь 31-де ажал оон-биле ужураш-кан.

СЭКП ТК-ның Политбюро-нун составын эш Л. И. Бре-жневти баштаптур хураадуу президиумга улагу көдүрүшкү-биле сонгаан.

Коммунисттерин болгаш партия кижилерин эостериниң блогу ажал, тайбырныг бол-гаш тургузушунунун полит-ка дээр февраль 24-те чан-гы эр-сестилде бажылаарын-че соңгукуларын түс чуга-лаадыр кийгирген. Крайын ажалы чоннары бо чылдың болгаш онзаалдарын күсүс-чүлери чугаажок чедип ап, СЭКП-ның XXV съездиниң төдүгүл шийтирелери бот-таймыраагы чогуру улагу-туурун кирирер деп, олар медеслер дурдуннар. Депута-ка кандидаттын ажал-чоруду-лаады ужуражышкынын киржикчилерини оон бүүрү-тирген кижин—Алтайн аг-регатор ааровунун кол киже-нери А. В. Луев таныштыр-ган.

Ужуражышкыга чүве чу-гаалаан М. С. Горбачевти чымылган чымыл-биле у-лааган. Моон мурнуулаады со-гудалаарын бээр эрткен үе политиктиг болгаш төсүлүг ажал чүгүл ботушкунулар бол-ган деп, ол чугаалаан. Ол дээр, СЭКП-ның XXV съез-динин шийтирелери күсүс-чүлери, экономика, эртемни

болгаш культураны улам инал-логүлөр, совет кижилерин ажаллап, бедиктен бажыла-галык-биле партияныг бол-гаш чонна илеткелиг ажал-ныкчылар болган. Инал-тиг дөшпелгенин бүтү у-данышкынарыга чурт бүү-редиг бургуларлаан. Бо дээр, бедик партиянын чарлавы Тайбынның програм-маны боттадылар дээр, дүш-күрүлүг чорукту чавырмыл-лар. Чер кырыга тайбын дээр шудуруг демиселди чылдыр болган.

Калээ ажал-агынын ажал-ныкчыларын, оон бүгү дээр ажалы шалым хосадыр-ныг айтырларынче оратор улагу калээлиг улаадылар.

Совет кижилер дээр ажал хураадуу чуртунга тур-гуп, СЭКП-ның шийтир-бол-ган дашкык, политикаанын чедипкинерил. Бистин бүтү социалисттик шийтир-боттук чүүдери социалисттик тур-гузугу ажал улагу артык күсүсчүлери, ажаллаады совет хевириниң буянныг чага-йын тодарай насретип, чо-нуң улаа-болла күсүсчүлери чалымны чок чедипкинерил-биле, оон ажал ажал-агынын бедиккинерил дуртун бүү-редиг херегалар турар деп, депутатка кандидат чугаалаан.

Соңгулда мурнуун боттугу хураалын Коммунист партиянын болгаш эш Ленин Ильич Брежнев баштаан онг Төп Комитетиниң ажалы дээр чыл чымыл сестерин чугаала-дыр, оратор онзалар дем-делген. Ол болза, бистин ший-тир-болган партияныг совет кижилерин боттук бүүрүлгүлери, партияны болгаш чонун буузаа чалым экинчи ажал-агы деп, М. С. Горбачев түнелинде чуга-лаан.

СОҢГУКЧУЛААРНЫҢ П. Н. ДЕМИЧЕВ-БИЛЕ УЖУРАЖЫШКЫНЫ

Улаа-боллаады улагу чүү-деринге чедип калбак орукту ажалы, чоннарга соци-алист ажалды берген. Кижин бүтү талалы сайыра-лын тургузугу келгенине, иналтиг дөшпелгенине улам улагу салдарын соци-алисттик культуру чедип тур-гуп, Ярослав чедип тур-гуп соңгулда округтун соң-гукуларын СЭКП ТК-ның Политбюро кижилеринге кан-дидат, СССР-ның культу-риниң Пегин Николай Деми-чев биле январь 31-де ужу-ражышкыныга ону дем-делген.

СЭКП ТК-ның Политбю-ро-нун составын эш Л. И. Брежневти баштаптур хураадуу президиумга ужуражышкы-нын киржикчилери улагу орук киришкени-биле сонгаан.

Соңгудалар хүнүнде ком-мунисттерин болгаш партия кижилерин эостериниң буу-заа блогурун кандидаттын дээр боттарын бажылаан-кыларын чангы эр-сестил-де бедиктен соңгукуларын кийгирген, депутатка кан-дидаттын бүүрүттерин кижил-де чугаалаан.

Хоорайны ажалы чонна-рынын СЭКП-ның болгаш Со-вет чуртунин илтиги болгаш дашкык политикаанын инал-тиг дөшпелгени болуп тура-ры депутатка кандидат де-мделген.

Совет Төрөн чурт сестер чыл-дарын боттун күш-шылмын чедипкинерилге ула-аалып, ол күшүгү улаады партияны болгаш чонун ажал-агы чангыс ажал болуп турар. П. Н. Демичев түнелинде чугаалаан.

(СӨТА).

БАШТЫЧЫНЫҢ АДЫ-БИЛЕ

О. ПСКОВ. В. И. Ленинниң 1900 чылда ажаллап турганы номчула ажалыг фото-чурун баштычын Псковта музей-контрактанын көргүзүп дөшпелгенине кирип. Ол хо-вар чурк о-буле архивтерин бирээзинде тыгылган.

Революцион баштычын Псковка чүүлөр болгаш ном-нар бижип, хаан чазакка ула-дыр демисел таласын ажал ч-ч, рудун турар эш-өрлери-биле ужуражып турган. Чоокта ча-чурт шийтирелерин номчула ажалыг бижиледе турган ба-жынын шын адрезин база тозаралды тыгылган.

Хоорайла эгелээн иналтиг-политиктиг номчулаады баш-тычын кайгамчыктыг юбилейинге турсааттынып турар. Баштычынны ажал-а-ралынын болгаш ажал-чору-лаагынын дугайын номнар, чуруктар дөшпелгелери көргү-зүп турар.

О. ПЕТРОВАВСК-КАМ-ЧАТСК. В. И. Ленинниң төртүтүнгөн хүнүндө бээр 110 чыл оюнга турсааттынып дөшпелгелер бажы тыгыл-ган. Төрөн эртеринден ырактат турар Камчатканын бажылыгына Владимир Ильичини ажаллап-чуртаа-газынын болгаш ажал-чору-лаагынын оон чагыларын күүсүсчүлери турарын дугайында лекцияларын ном-чуп турар. Ол ажалга 500 кире пропагандист, лектор-лар, агитаторлар киржин тур-рар.

О. ЯКУТСК. Алаах-Оюу деп ажал суурун шолалында В. И. Ленинниң музейин көргүзүп дөшпелгелери чар-тынган. Ынча пионерлер чымы-тар, комсомол хураалары, бүүрүлгенин мурнакчылары-биле, Ленин орденин эли-декчилер-биле ужуражыш-кынар, тематиктиг кичээлдер эртин турар.

(СӨТА).

беседалар болур. Оларга «Бис-ке революционерлер органи-зациямын беринер, а бис бүгү Россияны чаартыптар бис», «Улагу эгелээлиниң салгакчылары», «Ленинниң номнарын иделээли» деп номнар сайгарылаары, бесе-далар хамааржар. Чоокку хүннерде ВЛКСМ хоорому-биле кады номчулаады «В. И. Ленин болгаш анал-жар» деп номчулаады конфе-ренцияны эрттирер.

Бистин корр.

БЕДИК ИДЕПКЕЙНИҢ БАЙДАЛЫНГА

Соңгукуларын Тыва АССР-нің Дээди Соединиң улагу депутаттарынын чер-тер Советтеринге депутаттарга кандидаттар-биле ужуражы-лаады үргүлчүлүгү турар.

Меренин № 129 соңгулда округтун соңгукуларын Тыва АССР-нің Дээди Соединиң де-путатка кандидат, Ленин аттыг совхозтун хойжуу Л. Л. Будун-биле ужураш-кан.

Ужуражыла хураалды кир-жикчилери депутаттын кан-дидаты чагыттары берген-дер.

Соңгукуларын Тыва АССР-нің Дээди Соединиң де-путатка кандидат В. И. Ленин аттыг «Тыва дагу-гу» комбинаттын транспорт пегин-нин чолалыны А. И. Мат-веев-биле ужуражыла хура-ла болуп эрткен.

Хураалдың киржикчилери депутаттын кандидаты ча-гыттары кириптерген.

Кызыл-Мажалыктын Ба-рын таланы № 39 соңгулда округунда соңгукуларын Тыва АССР-нің Дээди Со-везиниң де-путатка кандидат, № 741 КМК-нын шукатур-нын семинары болуп эрткен.

Өөредилге-семинарын кир-жикчилериниң районун про-пагандистин Советтер чурту-нун соңгулда системанын хамаарышкан лекцияларын номчаан. Семинарнын кир-жикчилери соңгудаларга бе-леткедер ажалын чорутуп турарынын арга-дуржулаа-нын солчун, моон солгаары ажал-лаа херегалар ажалыг чүүдери, билип алганнар.

Т. КУНГА.

Соңгукуларын Тыва АССР-нің Дээди Соединиң де-путатка кандидат В. И. Ленин аттыг «Тыва дагу-гу» комбинаттын транспорт пегин-нин чолалыны А. И. Мат-веев-биле ужуражыла хура-ла болуп эрткен.

Хураалдың киржикчилери депутаттын кандидаты ча-гыттары кириптерген.

Кызыл-Мажалыктын Ба-рын таланы № 39 соңгулда округунда соңгукуларын Тыва АССР-нің Дээди Со-везиниң де-путатка кандидат, № 741 КМК-нын шукатур-нын семинары болуп эрткен.

Өөредилге-семинарын кир-жикчилериниң районун про-пагандистин Советтер чурту-нун соңгулда системанын хамаарышкан лекцияларын номчаан. Семинарнын кир-жикчилери соңгудаларга бе-леткедер ажалын чорутуп турарынын арга-дуржулаа-нын солчун, моон солгаары ажал-лаа херегалар ажалыг чүүдери, билип алганнар.

Т. КУНГА.

СЕМИНАР

Тес-Хем районун төвү — Самагалдайга кездэ Советтер комсомолунын даргалары, секретарынын болгаш соңгулда комиссияларынын даргаларын, ораак-чыларын, секретарыны

хемчеглерин ажаллап кылган, оларын боттадырып турар. Соңгулда округтары болгаш уластурунун Райкуском, рай-онун соңгулда комиссияны чогуру семинарларын болгаш сургаалдарын эрттиртинген. Чон оруулаа агитас-масса-лыг ажал чоруп турар. Депу-таттарга кандидаттар дөшпел-гени, оларын бүүрүкчүлери органиастыг эрткен. Соңгу-куларын депутаттарга кан-дидаттар-биле ужуражыла ху-раалдары бедик дөшпелге эр-тин турар. Соңгукуларын дашкынын тургузуру районда дооступ турар. Халдагашты, Торгалыг кездэ Советтер соң-гудаларга бедикте ажалла-рын эки чорудуп турар.

Моон-биле кады соңгулда-ларга бедикте ажаллаа-биле ажалда өвүр районда шын-жыг чедиптер бар деп Пре-зидиум хураалы демделген. Сагал болгаш Чая-Суур кездэ Советтер кошкак ажаллап, агитас-массалыг ажалды чед-пес чорудуп турар. Соңгулда уластурунда таарымчалыг байдалар тургустунаан, де-

рилгези багай. Культура ода-гы, ылаагы Солгулда, агитас-массалыг, культуру-тыры-чалык ажалдарын чедип чорудуп турар. Көсүк агит-ация эвээш. Телефон харылаа-ны суурлар аразында-ла, Кы-зыл-биле даа үзүктелешкени-ниг. Чамал суурлар радио ажаллаады турар. Почта че-дырлгези доктаамал эвес. А-чыраада, Бора-Шайла соңгу-лда уластурун чогуру-биле ажаллаады турар.

Соңгулда кампаниязын агитас-массалыг ажалын ажал-херек-биле харылаады кошкак, дөштин чавыс. Моон ужурунда ажал-агыла, культу-ра, амыдырал, садыг хан-дырлаады чамалыг чедиптер чайлаштымай турар.

Өвүр райкуском соңгулда-ларга бедикте ажаллаа-биле кездэ Советтерин информ-ацияларын, а кездэ Советтер күсүсчүлери ажал-агы, ажал-агы ажаллаады турар.

Бо бүгү чедиптер болза, өвүр райкускомун тала-зында кездэ Советтерин

Тувинский республиканский БИБЛИОТЕКА И. А. С. Пушкина

ЭН-НЕ ШИИТПИРЛИГ ҮЕ

1979 жылдың түңнелдери-биле
республиканың мурнакчы малчыннары

ЧУРУНТА: «УТНА 25 чылы» совхозтун
прискан салбырының сүт-бараан фермазы-
ның мурнакчы саанчылары (солгай тала-
дан) Долчамаа Кыргысова Бадынам би-
ле Татьяна Донгановна Саржат олар чүгүлө
совхозта зөөс, а республинада мурнакчы
саанчыларның олурунда.

Ферма бригадинин Ф. А.	Ферманың аты	Союз	Район	Ишек бүгузүлгөн сагган сүт (кг-биле)	Ишек сүт саар планын күүстөгөн (хуу-биле)	Сүт бүдүрүсү теш күүстөгөн (хуу-биле)
Иргит К. Д.	Арыг-Бажы	«Большевик»	Чөөн-Хемчик	2545	110	108
Оржак К. Д.	Сут-Кажак	«Шекпээр»	Барыын-Хемчик	2300	108,6	103
Дамбуу М. Д.	Арыг-Бажы	«Искра»	Чөөн-Хемчик	2141	112	112
Кыргыз М. М.	Арыскан	«УТКА 25 жыл»	Уауг-Хем	2041	123	122
Салчак Д. А.	Халдиң	«Халды»	Биң-Хем	1880	111	110,8
Күүлэр Р. С.	Булуң-Терек	«Октябрь 30 жыл»	Чөөн-Хемчик	1850	128	123
Норбу М. К.	Ээр-Хавак	«Талди»	Бай-Тайга	1746	114,2	111,8
Чолан-оол Х. К.	Топ	«Енисей»	Каа-Хем	1644	102	107,1
Ховалыг Ш. Д.-Б.	Ак-Даш	«Алдан-Маадыр»	Чөөн-Хемчик	1450	129	127
Монге Я. Д.	«Өргөң»	«Тес-Хем»	Тес-Хем	1280	116	114,2
Кара-Сал П. К.	Чарам-Дыт	«Кызыл туку»	Өвүр	914	130	102

Ф. А. А.	Совхоз	Район	Вир. иехтэй сүлгүү (кг)	Тожу райондун «Май» совхозта Г. Б. Даргат бял III. Б. Чылдыгыр олар 100 мындагы оонаштыр 90 айнайн мөндү доруктурарын хүлээнген турган. Г. Б. Даргат төрүүр 100 мындагы оонаштыр 96 айнайн камгалап алган III. Б. Чылдыгыр оон чүдгүл чангыс айнайн эвээшты алган
Монгуш Е. Д.	ССРЭ-ниц 50			

Незамутдинова Н. Г.	чылды аттыг — — —	Тайды Барым-Хемчик	3190 3149	Монгуш-Тайга районунун чылды чылычларды республикага тап- сыла берген.
Куулар М. К. Иргит А. Б. Торжу Н. А.	«Шекспэр» «Большен» ССРЭ-ниң 50 чылды аттыг «Шекспэр» ССРЭ-ниң 50 чылды аттыг	Чөөн-Хемчик Тайды Барым-Хемчик	2934 2930 2923 2910	«Мөгөз-Бүрөз» совхозта О. А. Аракчаа, С. Ша- «Малтын» совхозта С. Шаз Монгуш мөлү 100 беден 80 ку- луну менен алган. Каз-Хем районун «Енисей» совхозта чылыччы С. И. Норбукун күш- ажычты көргүзүп база-ла ил- деп берген.
Бадмаев Д. Ф. Санапбаев З. А. Кунасткаева В. К.	«УТКА 25 чылды» Тока-Тайг Тайды Кыды	Тайды Улут-Хем Тайды Кыды	2877 2849 2764	Чылыччы С. И. Норбукун күш- ажычты көргүзүп база-ла ил- деп берген.

Мялчич Н. А.	«Кокыл»	Кызыл	2589
Даваа С. М.	«УТКА 25 чымыл»	Улуг-Хем	2349
Сармглар А. Ш	«Шекпэр»	Баруын-Хемчик	2300
Саая О. У.	Тока аттыг	Таялы	2271
Оюн Л. Н.	«Бардык»	Баруын-Хемчик	2259
Монгуш К. С.	«УТКА 25 чымыл»	Улуг-Хем	2258
Сагды К. Х.	«Тэзди»	Бай-Тайга	2219
Сармглар К. К.	«Бардык»	Баруын-Хемчик	2219
Серен В. М.	«Өөк»	Бин-Хем	2212
Монгуш Ч. М.	«Хадны»	— « —	2201
Өлжиги П. Е.	«—»	«—»	2187
Хертек А. П.	«Бардык»	Баруын-Хемчик	2177
Бюрбужан З. К.	«УТКА 25 чымыл»	Улуг-Хем	2162
Ховалыг С. А.	«Чыраа-Быжык»	Чоюн-Хемчик	2155
Чамбал Т. К.	«Хадны»	Бин-Хем	2126
Билчег Р. Х.	«Тэзди»	Бай-Тайга	2126

Кызыл районун «Х Улуг хурал» союгузунда К. С. Чамбал тээриб аягы чыл теве каларын келген. Ол республика чарыжына чалгыс улаа эвек тилежчи болуп турган. Эркек чылын төүрү 100 тевега оонаштыр 82 болаганы алган болуп болууну хуузуна кат-жылты хүлээлгени 164 хуу боттандырган.

К У Ш

Санаажык О. Х.	«Күш-ажалдың хостуу»	Улут-Хем	2117
Гаушкова Р. П.	«Саян»	Бин-Хем	2113
Долгар Г. К.	«Хадин»	— «—»	2111
Санай-оол К.-К. К.	«Күш-ажалдың хостуу»	Улут-Хем	2095
Бичей А. Х.	«Тэли»	Бай-Тайга	2087
Салак А. И.	«Хадин»	Бин-Хем	2066
Алым-Херса В. К.	«—»	— «—»	2058
Донгаз М. М.	«Чыра-Бажи»	Чөөн-Хемзин	2048
Шан-оол В. М.	«Саян»	Бин-Хем	2042
Байкара Л. К.	«—»	— «—»	2040
Кыргыз Д. М.	«УТКА 25 чылы»	Улут-Хем	2020
Монгуш М. С.	«Хемчин»	Барымы-Хемия	2014
Эмеек К. К.-К.	«Х Улут хурал»	Кымыл	2006
Бадарча А. С.	«Тес-Хем»	Тес-Хем	1870
Уйукал М. С.	«Х Улут хурал»	Кымыл	1846

АЖААКЧЫЛАРЫ

Дагаа бүрүзүгө ошааштыр
182 болташ 180 чуурган алган
М. Г. Руксуева биле А. В.
Долганниа олар Кызылдын
2066 чыл фермазына база катал
чыл ажаакчыларынын чары-
2058 жымын тилекчилери болган-
2042 нын М. Г. Руксуева чыл
дургузунда планиннынгынымы-
2020 лар чалаткы ажиалын айт-
2014 чурганга хейи астап, а В. А.
2006 Долганниа болтул ажиак-
1870 таян дагаларындан 2,6 мил-
1846 лон чуурган алган

«Кышкы одарда хойлар».

ЧУРУКТА: садыгжы М. Саая.

Минчирийн мурнунга амы-
дыралайн дэлгэм одуу ажыг-

БИСТИҢ КАНДИДАТТАРЫВЫС

— Ол талазы биле билсе

Мөзү-шынар

кижизидцлгези

ТЕМАЛЫГ
КЕЖЭЭ

Уран шеверлер К. Хертен
тин чазап кылган стол, сан-
дайлар: бичи тыз артар-
ым, шай согажы, М. Ондр-
нын беске даараан портрет-
ри, Т. Хомушунун даараан
диван, сандай шымыгылары
Д. Донгактын аргаан хепте-

**ВАШИНГТОННУҢ
ПОЛИТИКАЗЫН
БУРУУ ШАПКАН**

Нийнх байдаллараа бие даагааг сөрөмчилдөг болуураар бие даах, куба уугуулч дэмдэглэн, Кубага уугуулчид турар аймалын байдалаа республиканын Коммунист партизы болгаш чааа чогуур дэмдэгчлэри хууль алган болгаш куба улусу сөрөмчилдэг болуурч кыйгырган деп, ол тугаалаан.

БӨМБҮРЗЕКТИҢ

ЫҢ КОРРЕСПОНДЕНТИЛЕРИ ЫҢНАДЫП ТҮР СУДАЛЫ

Г. УИНСТОННУН ИНТЕРВЬЮЗУ

улуска эң зар чүжәтү оңа
ган.

Яйродуг америк ракетала
ны Барыны Европага тургуз
уу боо-чепсекти эңдере бү
рерин база катап өскүдө.
Ол чорук делегй кризист
ринге толук шериг мессид
жижикшиеринге чешпрер, те
моярдолуг хайынын уууп к
лиринге айымдын улгатыыр

Мыңыг байдалда СБК-2 к
разни күштүг болдуруп биз
лаары эн-не аржежог чугула
Ожу змышаралга боттанып
ганы-биле бар турар боо-че
секти кызылары агелен, че
селгииншиккына дужуоренин
уези агелен болур. Ол бол
агмы уезде Каттышкан Шта
тарини мурунда туруп тур
ад чугула атырыг болур де
Г. Уинстон овалдап демел
лаат.

НАТО-НУҢ АГРЕССЧИ ПОЛИТИКАЗЫНГА УДУР

ай ажым биле улур углам
п. Каттышкан Штаттарны с
гейнин баргыс шагды

ГРУССОЛЬ. «Наймырал баш калың аялдамжамга та Бельгия—ССРЭ ийителде чингине секретары Маша Шуберт тайбынын болган лөгей чавынышкынынмын чарыны аайылдыг АКШ болган НАТО-нуң шийити буруш шапкан. НАТО-нуң чеге халелинишкин «соок йининг» бузуун катан түзары-бол, бөө чөпкестең түр бугудерин итепкейжи биле аайылдыг деп ол чүчүт лаан.

Совет Эвилелинч өзгөчө дө саналаан төриг чалымшыкынын айтырылган

«РЕЗОЛЮЦИЯНЫ ХҮЛЭЭП КӨРБЕС БИС»

онзалал дөмдөглэйн. Иранын
ийтийн хөрөнгийн боо-чөсө-
нгийг холгаалаар, Персийн
гудуурч холгаалаар, Чоок-
Чөөн чүтүгч нефть куралзы-
ларын эжлөл алыр дээр бо-
тарийн дөрвөн плаанарыг
чаал-тажарчын ол күш-
илергей-лэ оралдажы турар.

Афганистанын газары ислэ-
шамжын богурун хүндүл-
турарын каш удаа илгерейлэ-
ол корук бизил чүртүуусу-
чоокта газр бугу толга газ-
лаан документи-лерде тайл-
латгын. АКШ-ын, Пеки-

нин, бо-булаа девисжэрин
реадсылгы удуртукчуларын
«Афганистанга исламнын кай-
галачкылары» болур дээр ора-
дажымышкынылары мычынга
дуут-ла каттырынчыгы чүе-ли-
ол деп, АДР-ния даштыкы х-
ректөр министри метелдэн

ХОН-МЕГЕНИ СОЙГАЛААН

ТАНЮГ агентиле ону бу
шапка. Югославиянын
апр үзенин дугайында
жуз баш узур сакты
рышыкынар, чуртта «
байдалды» киригенини
ында багыташыкынар
рек кырында байдалды за
лы коргузуп турар-дыр
агентиледин таймызыры
айтыкта. Он чакты талла
харысалга 70к болгаш
дынадыгын черле ху
бас

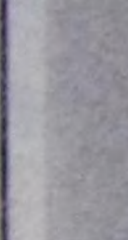
ПЕКИНДЕ ЭЭЛЧЕГЛИГ АЛБАН-ДУЖААЛ СОЛЧУУШКУННАРЫ

кандидат ыялмыш КБП ТҮ-чын
Поздирбиро жекигүнү Чэао
Цзяньын алап гүрүр.
Ыккатын шериг уугуртла-
аыга сөөгү үеде чүгүтэ ас-
серияндыккинчер болдулаан.
КБП ТҮ-чын Поздирбиро жеки-
гүнү Чэнь Силыньын Пекин-
тин шериг округун команди-
ларынан костаан. «Дэртүн
дэртбети бөлүү-биле» харла-
алады дөөш. а ол ыккы
1976 чылда Лян Сюаньпин ас-
болуктун ний дуагар дүжүрө-
нөтү алуаланын дөөш дайы-
баага (хууруска) Чэньтин ша-
гын түтүмчүлүгү турганы бил-
диги болду. Чэнь Силыньын
ажымыздан дүжүргөнү бөлө-
кылат уугуртлаа бир дала-
аыга. партиянын эргн уугу-
тчуларынын, азы «прагма-
тистер» теп алаарынын бо-
ту-биле аста далаанын

[illegible]

Кыдат пардалагда
мийаи организмизыг чаарты-
ларже кыйгырган чууде
пардал турат. Даштымга
гааракчыларынын болуп ту-
ры-биле алымга, левия-
дади ууругучуларынын по-
литикти шугуму-биле таары-
пас кижилерин партия кы-
лаш куруне апарыларга
ааларнын узамчылаар деп
рар.

Кылат ууртуулгага чак-
чушкуннар, арг-чагырган
мому органианын чаартка-
биле бир эмес. Кылатта
чагырга дээш сооскал чок
турар земиселдин херечил-
ботте

сыйлыкканын болгаш кандыгы-1945-жылда кеземче шуут окаяазын ажалын ку-клуко-елан бодукун туружуу ишпаар чорукту, фашизмдин карама-каршы ажалы чоннарын демократияларынче семен турар.

(Солунинердан)
«Дейли уорда» солундан чурук.

ПАРТИЯГА
75 ЧЫЛ

ВОЛГОГРАД. (СЭТА-ның корр. И. Бирюкова). Волгоградчыларын И. К. Ларин-Бегман биле ужурашканын биргис орус революциянын тогузунун арынарын номнааны дег болган. Олар Иван Карлович Карлович бодунун бүгү амыралынын дугурунда ооң идеяларын шынчы бооп артыктын ленинчи партиянын хураалынын киргизген бээр 75 чыл болганын биле чүрөктүн ханын азында изиг байыр чедир генер.

Бо кышкы хүнерде коммунисттерини хоочунга тудукамын кызыл гоолинка чекер оон төрөн хоорай Риганын кудумчуларынга пролетариаттын маалырагы тучуушкуну, нарыннын дугайында база катал сагындырган. Апаа ол анык амыралын тура болушкун апарган. А оң калмаат хуусаа кылдыр биргис орус революциянын белестеринин талазы биле партия организационунун даалганын санап кирген. Кара - бажынашкындар, даа, шолууда даа, дашыкыга хоргалдаа коммунист амыралын турасоорун сип шылдаан. Революциянын түмбей чылаарында ол таралышкындарын азында илекейинг пропаганда амыралын чорудуп, оларын чарчаа тучуушкуннарга белестеп турган.

Бо чыын 95 харлаар коммунисттер амыралын, даа хой-хой чүдүлөр таварышкы. Украинаны кызыл гвардияны отрядтары тургузуп, Дагестанга дивизия комиссарлар, Тюменге ЧОИ-нун (оңа даалгак кекертер) отрядын камалды. Саратовка завод уауртуп, Волгоград областа партия амыралын чорудуп турган.

Иван Карлович бодунун эдилеп чоранын бүгү эре-дужааларын чыгыс сессия илердир — партияны даалга. Амыралында эң аас-кежикти болушкун кылдыр ол Советтеринин 9-ку съездинин В. И. Ленин биле ужурашканын апаа ооң чугаадын дивизионнын санап чорур.

Советтер чуртунун мур, булга Иван Карловичини ачылашканын Ленин болган. Күш-ажылын Кызыл туу ордонер биле демдестинген. Наам-ханы улагса-даа хоочун дайынчы турушта хевээр. Ол революциянын маалырагы бо, дуушкунунарын дугайында да сактышкындарын аныктарга чугаада берип, совет социалисттер тургузуп, тилеги-тениги амыралын аныктын ролун дугайында бексалаар, ным эртирин турар. Коммунисттер бүгү чуртталганы — партиянын херезини шынчынын улесери.

Ленинни иналарын тилеги-тениги көөрү, амы хураалын улау амы-херектерин херезин болуру улау аас-кежин, бодунун чуртунга, партиянын дугурунда биле коммунисттер турар улау-чонунга эңне хойну кылдыраа, бүгү күжүн бериксери кээр-дир — деп, И. К. Ларин-Бегман чугаалаар.

Чоннуң сагыш-сеткилинден каян-даа уттундурбас

А Ч А М Н Ы Њ
Ч А Г А А Л А Р Ы

Ада-чуртунд Уаут дайынны Тилеги-тениги 35 чыл ооң чокчулап оларар. Фронтуну сактышкындарын, тучуушкунунарын дугайында чугаалаар «Правдага» хүн бүрү кээр турар. Оларын шуптузун бүрүн парлап шылавын билдирген. Бичаарга Ленин, Петров, Хомутовун чугаалаар кызыл парлаан. Ол дээрге корреспондентия-даа, материал-даа, очерк-даа эвес, а ол — үскүн шыннын документизи-дир.

1941 чылдын июнь 23-тү каан аас, чыгыс эртинги сактып кээр мен, ичкан бис азы-аасты армияга үдери биле шерик комиссарларды бардым. Мокшунурунун иштинде ак пил каан кара-ганга гимнастерка-костом, кар-жак галфе чүдүрүп атамнын көөрүмгө кончуп чараш кончуп турган. Бичан он бир харым оолчугаш мен, атамга аажок торгаралын, фанис-терин дүргөн чыла шыа-кыш, чыпкы кээрине чайгы-лыш чок бузуп турдун. Мээн ачам Хомутов Петр Иванович, дайын эгелээге чедир партия амыралынын чоран, куралында камандир боорго, ону дайыннын баштагы хүнүнде-ле Кызыл Армияга келтирген. Атам дээр аажок аажок дүвүлүр турду, а бис өг-бүленин ийи огу, бир кызы апаа чоргаралын турган бис.

А улаваанда ачамын чугаалаар кээр эгелээге. Оларын келген хүнери биске ба-йырал дег сагындырлаар. Чугаа бирүрү бодуус катал-катап номчаш, он соода тө-релдерине, ошуктерине, а оон мырлай кудумчулар оолларга, урууларга бекти оларын номчуп берип турган бис.

3. 7. 41 чыл. Мээн эртинги болгаш кызыл тургалын Гала, Вова, Лёна, эки-и! Шерик кезеде эки тедип келгенин диднадылар. Эртен даа бажы-тан кезеэ орайга чедир ажал чорудар салбыр үдүлүп алдым, байдал оңу негеп турар деп чүве силерге билдиргир.

Чалышкыда мен. А силер кайы кире чурттал тур силер? Кол-ла чүве, ажал-түм, азы-аасты эки диднады, бот-бот-тарындыр хураалыжып, кон-чуп найралдыр чуртталар. Дуушкунунарын Веселод биле Григорийн шерикке келдир-кен, бс, диднадылар. Сагыш човакер, бистин социалисттер

Ада-чуртувус дээр, бүгү чон-нуң база эрчим ынакпайларын силерини өөрүшкүлүг, аас-ке-жикти чуртталгалаар дээр кере-к апарга, фашист дээрбени-дере, уаур тучуушкуннарга амы-тынны-даа бээр алаар.

17. 7. 41 чыл. Эки-и! эрчим төрөнирим! Бодум 2 шак не-меш амылаа, а Гала суббо-тинке киржи турар деп би-жиз-дир сен. Ол кончуп эки-дир, бистин Төрөн чуртувус-тун камгалаар күчүзү амы-лаа улам быжылаарыга си-лерини немелде амылаар эр-гежок чугула алаар.

Бодум дугайы, биеки-ле хевээр чурттал тур мен. Чай-шөлүн чок белестеги тур бис. Ажыктын-таравыннын Кызыл Армияда камандир болуп чурттал, амылаа тур мен.

31. 07. 41 чыл, дүкеннин 12 шак.

Мээн эрчим ынакпайларын силерге байыр! Ур командир-рожаанда чүлге чаа эң кел-ган. Бодунун Ада-чуртун кам-галаар биле азы-аастынын Веселод дугайында дидна-кындар дээр өөрүп четтир-ген. Оон өг-бүленин билин, оларын биле чүрөктүн ханы-дын чугаалажып көрүр. Оолдарын, силер менче чок кончуп дучуу чааа бижил турар силер. А чүпү кылым тур-гарындыр билин алыксап тур мен? Эртин кичээлдерини каталтап, шингээлип ал, хой номчутурун, бижиттерини си-мелээр-дир мен оолдар-ым, а Ленинни бижирини амы-лаа чегей-дир.

17. 08. 41 чыл. Гала биле Владимир, эки-и! Азыраан чааа алдым, силерин ботта-рымыс улаадып азе берген бис дээр хончуп, үргүчү дучу-орайга чедир селгүстөр ала-ган дээр-дир. Ол багай-дыр! Бичаарга кайы боор, ам дээрге кончуп аар-бөргө, д-дир. Амы-лаа турган, адалар, үтбалар — бистин мык д-дирини чылаа социалисттер Ада-чуртувус дээр, силерини

аас-кежиктер дээр араатан-ды фашистерге уаур демисел-ге Барын чүкте боттарынны амы-тыннан чарып турар деп чүскүн бодулар. Силер боттарыннын анык бүгү күжүрени амыктыг күш-ажыла, шерик херези өөрө-ниге бээр ужурагү силер.

17. 08. 41 чыл. Мээн эрчим ынакпайларын, дайыдажын турар армияга бүгүн август 17-де 6 шак 40 минуттаа чо-рупканын силерге дидна-дылар.

Веселод дугайында (кайы фронтунда-даа, кайда-даа бар-ган) менээ билдирген. Мээн эрчимин, чагаада биженимде дег бистин ужурашкыны амы-лаа дээрине бодунамас. Ол кончуп хараалыжы-дир. Ам канчаар. Дайыннын чылаа шалкан соода аас-кежикти, өөрүшкүлү байдалга силер-бис менде чагай ужуражы бээр бис дээрине бужуерер.

26. 08. 41 чыл. Бирката чед-ди, тучуу турар армияны бижилем, кыдык менде чагай чор мен. Кайы кире чурттал тур силер? Улааас өөрө-лиге чыгыс эгелээге болгай. Чүлге чед, беп демдектериг өөрө-нир. Төрөн чуртун маалы-рагы камгалакчыларын силерден чүп негеттир-дир, анык күштерини хараалыжы-майы бүгү чүдүлери кылы-нар. Мен мында, фронтта, чоруп тургаш, силерге чор-гарларын мен. Бистер шупту-зус Тилеги-тениге бужуердиг бис. Бистин шериктерини тур-чуушкунунарын дугайын со-лундарын номчуп турарар.

Спас-Демексое деп чедер бо чагаа кончуп далаз биле бижилем.

1941 чылдын сентябрь 2. Э-гим ынакпайларын силерге бай-ыр! Брак Барын чүктен би-жимин, бистин Төрөн чурту-вусу чылаа шалкан, чонун хураалын, бистин аас-кежи-ктин, чагай амыралынын чок кылыр болган кичи лан-ну чок фашизмни сол тур бис. Ажы-түм, бистер-силерини

ачаларыңар, акыларыңар, уг-баларыңар, чоңуу каян-даа кудулаарыңар бис, бистин шыннын херезин тилээр деп чүскүн билип алынар. Ам мында-дыр, чурттал турары-ңар, азыраан чугаадын кан-чал, берген даалгаларын кан-чаар күчүлү турарыңар дугайын менче бижирер. База катал сагындырмашан, бу-дүштүгү, ак сеткилдиг, чынан-гыр болурунарын негеп тур мен.

Бодум менде-чагай, кыдык чор мен. Смоленск улаанын-кыдык бис. Сагыш-сеткил омак-сергек болгаш бужуер-диг. Фронт чогууда черлер-нин чоңу база-ла бистин биле кады Тилеги-тениге бужуердиг. Тараа дээрме мында кайгы-чык чагай, сым турган ки-жи-биле дег.

Бүгү чүдүлериң, ылангыя бижил Ленинни дугайын би-жип көрүңер. Азы, хоорай-нын шерик комиссарларын амы-лаа аттестация алдым, бс, оон-биле ай санында 500 рубль азыр ужурагү болгай, ону диднаг.

12. 9. 41 чыл. Эрчим төрөн ынакпайларын силерге байыр! Бир ай чартык киреде силер-ден чагаа алысам. Аажок сагышкын тур мен. Мээн шырарым чагаалаарын үргүчү ал турар, а менээ кезбексе эпюгу сүргей-дир, дөргү-төр-лөй чон-даа мыкыш сагы-дырар.

Менде-чагай, кыдык мен. Далажы бердим, ычангаш допчулап бижилем. Смоленск улаанын кыдык, ылангыя бистин улаанын кыдыкында бо чылдын сентябрынын бирги чартында Э. Хоорайнын дугайында «Правдага», «Известияга» биженин таныжып номчунар.

1941 чылдын октябрыда атам бисте сөөлү чагаадын чоруткан. Ол чагаа каш сө-сүт, «ажок далажы бердим» деген болган. Ол күн фашистер Москвага шавар хаалааш-кынын эгелээгин сөөлүнде

билен мен. Атамнын чагаа-амыда айтканы Е. Хоорай дээрме. Ельня-дыр. Сентябрь 6-дан 12-ге чедир фашистерге уаур шаап хаалаашкына оларын беп дивизиянын чылаа шалкан.

Бичаарга ам бастия өг-бүленин — азымыс Дарья Яковлевна, оон амы-төтү — Галина, Вован, Лёняны дугайында кеш сөс. Атамны фронтуну чагаалаары хууса-дын ордонер турган бис, кайда-даа амылаа ойтала-ды, бот-боттарыныс дала-жып, найралдыг, бодун байдал-биле чурттал турдуус. Азымыс 1938 жылдан бээр СЭКП кечигуру. Дайын э-гелээге-даа база дайын сөөлү-нде чылдарда-даа аажок күж-енин кыдыгы амылаа чоран. Амы уеде ол пенсияда.

1941 чылдын августта суб-ботниктерге киржил турган Галина Петровна сөөлүредди комсомол, партия органдары-га амылаа чоран. Ам база пенсияда берген, 41 чылда 14 харлык селгүстөрине ынак Володя заводка амылаа чурттал турган. 1943 жылда харын улагытырмаш «амылаа дала-жып» ол дээр армияга чоруга-ны. 1945 чылдын мартта Га-гоу хоорай амы шавар хаалаашкына амы-тыннан чар-ыраган.

Атамны чагаадын маалы-калык бижил турган Ленин мен уаур чүпү улагытыр-терини эң дооскаш. 17 чыл шырарым ужурагү болгаш шырар чүлүгө 23 чыл алаан эртерген, чоңока чаа курал-дырже үгөн мен. Атамнын думалары Веселод биле Гри-горий олар Ада-чуртту камга-ламышкындар, бижени 41 чылда Гомель чоңуга, а асезия Тилеги-тениге мырлай чокчулап келгенде Вейргай амы-тын-ныдан чарылаанар. Ам 35 чыл эртенде бистерге, Хо-му-товтарга, сагыш-сеткилдиг у-турдубс-даа, чоргаралыжы-даа база херек-чүрөктү кула-радып келир-даа чүдүлөр бар. Эрчим Совет чуртувусу кам-галажы турган атамны бол-гаш оон дайынны эң-өөрү калжп кезеде ултас бис.

Л. ХОМУТОВ.

Свердловск область, Каменск-Уральск хоорай («Правда солундан»).

СЕСТЭЭН ШҮЛҮКТЕР

Кудай бүргөп, хүннү караа көзүбестөөр — Кудайкаш, бодум «бодут тыртта бөөр» мен, Ынайымда бертип алган ооруу база Ыстап-шылап, шугулам-даа хайныгыскаар. «Багы арып» кудай-дээрин чырып келир. Баштак карап хүнү менче баскылай бөөр. Могаттыган чыштан мерген чакларды мен — Бойдустун бир төлү болгаш ыныгы мен бе?

Чоокта-даа, ыракта-даа бир-ле кичи «Чорткан-дыр» деп дамчыр чугаа ыччалып кээр — Төрөл чыды турар байтык, тавыска бол, Демей-ле мээ ажыг-шугу дөп өртөр. Оолду азы кысты не божуп алыр. Олаанын дугайында медрө тараар. Шугут-ла бодум кечимин ыпкан, өөртүр мен — Чуртталга ынак болгаш ыныгы мен бе?

Көргөн-билген чүдүлериңи эржи болал, Хейте сөгөлө, үдөжиктей бергелээр мен. Ийик кымын кыдырашты долдур бижээш, «Ийик алыр» чүве тыппай, хомулар мен. Сурагылар чугаа номуп ажып алгаш, «Чугаалажы» эгелээге, салдыкпас мен. «Сөгүлөр састун чигея-ле херек» — дидир, Чөптүг-шыннын оортан билгеш, ыныгы мен бе?

Н. ЧАШ-ООЛ.

КОМСОМОЛЬСК БЕШ
ЧҮС КУДУМЧУЛУГ

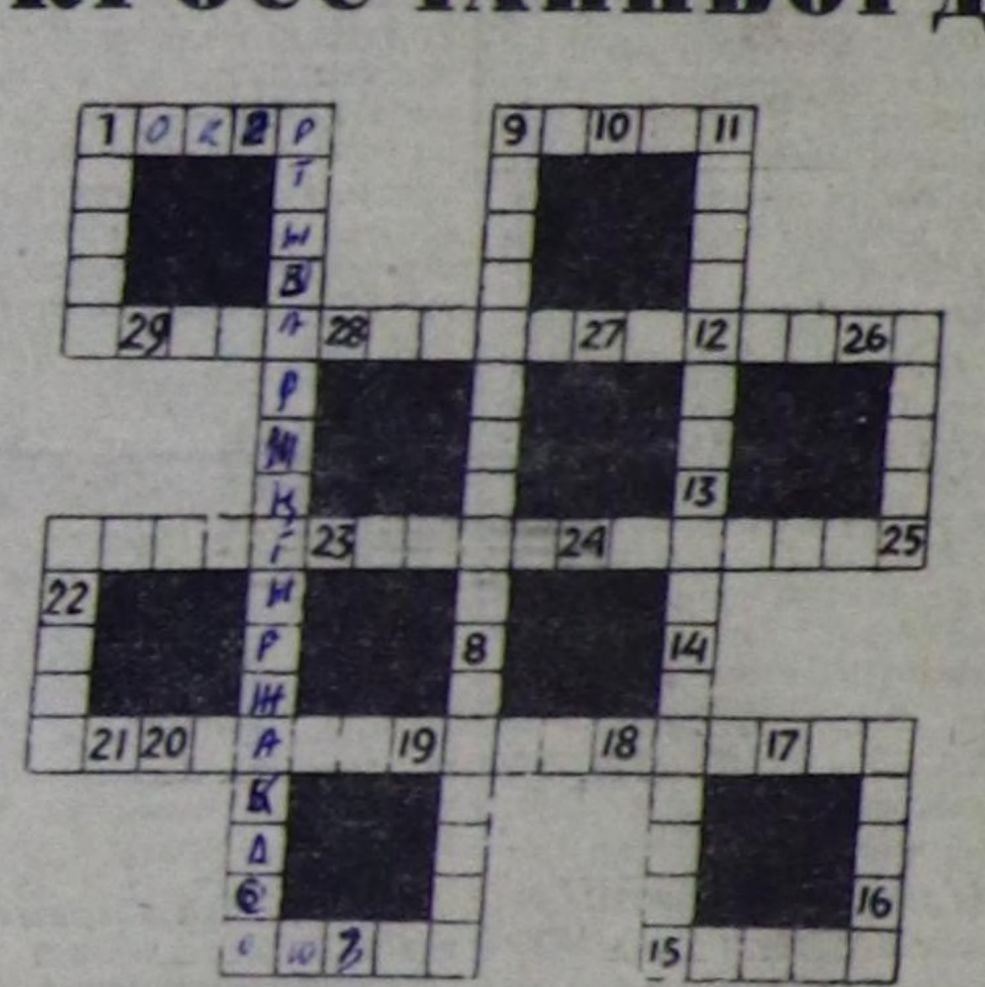
Амурда-Комсомольск хоорайнын беш чүсү чаа кудумчуун Совет Эвиленин Маалыры Евгений Дикополь-цевтин алы-биле адаан.

Студент оол фронтунга эки тура-биле чурткан. 1943 чылда Днепр чанынга болган тула-чуушкуннарга олум чок маалы-рагы чорукту ол кылган. Сандан үгөн харылаанын дай-нынар соокаа чок болуп тур-да-ла ол ону ийи хонук азе кылып, улап келген, Аажок балыгааттырган хирезинде-ле ол олум чок маалырагы оол харылаанын катат турган.

Хоорайнын төгүзү оон кудумчуларын аттарылаан-на көстүп келер. Амурда-Ком-сомольсктин баштагы боду-рулгези — Ленинни комсомол аттыг заводтун кирер ажи-ни

(СЭТА-ның корр.).

КРОССЧАЙНВОРД

1. Тыва чогаалчы.
2. Тайга уулу.
3. Бода мал.
4. Шаандак тыва эдилеп.
5. Азырал күш.
6. Октагый кар-рабы.
7. Автомашина марка-сы.
8. Ракета шмечектининг үндөлөгөн.
9. Эм аймаа.
10. СССР-ин Европа кезеңде-дем.
11. Тывада хем.
12. Гру-зин херезе ат.
13. Тывада төл.
14. Төрүтүг шалбаа чонгак ады.
15. Ан аймаа.
16. Тыва чогаалчы.
17. Өг херезе.
18. Тыва чөм.
19. Уран чүтү киржикти.
20. Азырал амытан.
21. Тывада аржаан.
22. Бурат АССР-де хем.
23. Африкада күрүч.
24. Тывада чөр ады.
25. Насе-ком аймаа.
26. Красноярск крайда хоорай.
27. А. С. Пушкинниң бир шүтүү.
28. Бүдү-рүдгө чери.
29. Тыва херезе ат.

Н. ДАВЫН-ООЛ.

телевидение

ФЕВРАЛЬ 2-ДЕ
БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН
10.00 — «Уе». Информастыг программа. 10.40 — Эртинги су-ла шмечекши. 11.05 — «АБВГД-аар» 11.35 — «Эрик-тер». Хой шерикти уран-че-чен филм. 4-жү сериалы. 12.45 — «Силерге, ады-илер». 13.15 — «Эки бараалары хойну». 13.45 — «Летос СССР-ин алдар-дыг эртил». Т. Алазавиче ирлар. Вильямсина дамчы-дыла. 14.45 — «Спортлото» туражы. 15.00 — СССР-ин хуустун эртинги. А. Попов А. П. Чеховтун расказдарын номчутур. 16.00 — Делегетиле бөгү. 16.15 — Уругларга филм. «Ак азыг». 17.35 — «Билди-гир-даа бол, эдилетиг». 18.35 — Мультифильмер программасы: «Ростик биле Кеша», «Гиппопо чаштын ужураалары». 19.00 — «Каджы амылажылар». Теле-журнал. 19.45 — «Ырак болган чок кичи». 20.25 — «Берген ки-жинин хошу курулаас». До-кументалдыг телефилм. Авто-ру — политикти тайылдырла-чы В. Дунев. 21.05 — В. И. Ленинниң төртүтүнүн хүнү-дүгү. 21.45 — «Чыс чылдыг эгези-де». 22.30 — «Уе». Информастыг программасы. 23.05 — Социали-стик чурттарына бал таныла-рын IV делегет конкуруу-нун киржикчилериниң чоругу-турар. (Москва). 00.00 — 01.00 — «Уаур тренер». Доку-менталдыг телефилм.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

КИНО

ФЕВРАЛЬ 2-ДЕ
«НАЙРАЛ»: «Эрги хевир-ниң комедиясы» 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.30, 20.50 шак-тарда.
«ПОНЕР»: «Киночымын» 9.00, «Савойны» оралаан.

10.20, 12.00, 13.40, 15.20, 17.00, 19.10, 20.50 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Өлүм деп сө-тү утуптунар» 10.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Айымдыг оюннар» 15.00, «Чаштырбаан көк таранын чекетелишкени» 16.50, 18.40, 20.30 шактар-да.

Тираж 17865. Чыгыш № 63.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА

6 КАТАП УНЕР

Ажак шайны
Арман ора...

ЧУРУКЧУНУҢ ЮБИЛЕЙИ

Тыва АССР-ин алдарыг чуртукчу Татьяна Евгеньевна Левертовская чоокта чаа алдан хараал. Хоочун чурукчунун юбилейиге болгаш оон чогаалдык амы-ралын дөргөн чыл болганынга тураскаа-ган делегет Алаан-Маадыр аттыг чурт-шынчил музейин делегет алында амылаа турар.

Алдарыг чурукчунун Тыва дугайында чуруп кылган амыралы чүгө бистин рес-публикада эвес, а оон-даа еске черлерде билдиргир. Республиканың амыралы-шылери Татьяна Евгеньевнаның хой-хой ханы ута-лыг, амыралды чуруп көргүскөн чуругу-тар-биле таныш. Оларын иштинде саяны Бичи-Уругун, чедиг классы Маринанын портреттери, «Чайлагда кон-церт», «Чорукчулар», «Саян чөтө», «Саянда эртен» дөң шыкша амыралды корукчулерини кичээтпейн хараа түдүп турар.

Бистин улау чуртувустун хүн келген түдүм-на сайырап, көгүчү, күчү-шылда-

ЧЕРНИН
ЧУРТАКЧЫ
ЧОНУ ЧЕЖЕЛ?

Чыл мурунда 4 миллиард 258 миллион кижи турарында деңгээрге, кер бөмүрүзүң чурттакчы чонунун саны 1973 чылдын ортунда 4 мил-лиард 336 миллион кижи не-гек деп, Коттиская Нациалар Организационун Нью-Йорк-та парлап чарлап шеткелди-ге чевеалаан.

(СЭТА).

УЗУН НАЗЫЛЫГЛАР

Улу-Хем районун чүгө Ары-Ууру деңгээринге бе-зин шадан бээр узун назы-лыг кижилер хой-биле чурт-тап чоран. Бодунун биле-рия-даа, кыргыз-аачынын сак-тып чугаалап чорайын-даа узун назылыглар-даа азыр-аржык чон, кыдык-шынар, күш-ажыла ынак чоранар.

Мадаа каш чикеткен чугаа-лап көрей. Ары-Ууру чурт-туг Тулуш Хуругте 102 хар-дында, Тулуш Улу-Ирей 99, Хууле-Хем чурттуг Тожукай 96, Белдир-Кежиг чурттуг Кыргыз Чүгөк 94 харында бекти омак-сергек, ажылыр чурттал чоранар. Мээн кыр-ган-ачам 50 чылдарын тоңу-зунде 80 харында эмдик аят өөрдөп тургаш, андалар-дыр, элекке «кызыл дустай» берди. Атык октапкан бот, оон-даа узун назылаар турган боор.

Узун назылыглары бөгү-дө хойну көрүп болур. Арыс-кан чурттуг Донгак Са-рымбай 86 харлыг. Нам-тай Долгачмаа 88 хар-лыг, оларын ады-быткаа ам-даа чик, урууларын урууларын бекти ажаан-а-ражып, сергек чурттал чорар.

Арыскаа Сергей Канчы-рович Балбай-оол 21 харында эгелээш, 80 харында эдилер балды, хирезин ходала салбайн келди. Ол чуртталга бажыңарын, култура албан

Т. ОЧУР-ООЛ.

АГААР

Кызылдын агаар сташиям-ны мелээли бугаар алдыга бөгү республикага бүргөп, азыр. Язы-бүрү улаанын-кынын хаттын күжү копка. Агаарын температурасы ба-рымы талкы районнарга 27—32, өске артынарынга 18—23 градус оок болур.

Кызылга адыр булуттар, чабыс. Язы-бүрү улаанын-кынын хаттын күжү копка. Агаарын температуразы 28—30 градус оор.

Редакцияның адреси:

Кызыл, Шетиния-Кравченко кудумчуу, бажы № 3. ТЕЛЕФОНАРЫ: Редакторун 2-24-63, редакторун оралакчыларын 2-35-24, 2-31-75 харыскалыг секретарын 2-23-35, секретариаттын 2-23-35, партияж амыралы болгаш чуртукчу кыдыктерин 2-37-13, проганада кылдынын 2-31-75, култура кидизин 2-23-54, кезеэ амыралы кидизин 2-21-47, үлөстүр кидизин 2-31-75, чааа кидизин 2-41-27, информация кидизин 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бухгалтерияны 2-12-45, солун келбей барганда 2-32-75 телефонче долгаар.

Тыва АССР-ин Министрлер Чөвүленин Ном үндүрер кер, полиграфия болгаш ном садынын талазы-биле эргеленин типография (Кызыл, Шетиния болгаш Кравченко кудумчуу, бажы № 1).

ТС-00477